

הספריה הפדגוגית במשמר-העמק

מהיר, בלא שהדבר יפגע באפשרות הביקורת מצד הספרן.

לצורך זה מוינו הספרים ל-35 מקצוֹ-עות: יהדות; תולדות ישראל; היסטוריה כללית; ספרות עברית; ספרות לועזית; אמנות; פילוסופיה; סוציולוגיה; ציונות; פסיכולוגיה; פדגוגיה; דידיקטיקה; תנוֹ-עות-נוער; ספורט; חקלאות; אנטרופולוֹ-גיה; אסטרונומיה; ביולוגיה; בוטניקה; חימיה; גיאולוגיה; גיאוגרפיה; חיי-אדם; מתמטיקה; פיסיקה; ידיעת טבע כללית; ידיעת הארץ; טכניקה; זואולוגיה וכו'.

המקצועות האלה חולקו, גם הם, ל-300 מדורי-משנה. כל ספר חדש נחתם אחרי הגדרתו: (א) במספרו האיננונטי; (ב) בסמל המקוצר של המקצוע שבו הוא דן; (ג) במספרו הסידורי, בתוך מדור-המשנה. אותו סדר שבו נרשמים הספרים במִ-דור-המשנה, משמש גם בעריכתם במדוֹ-רם בארון הספרים.

ספר מושאל נרשם בחוברת של מדור המשנה וכן גם בפנקס המורים או הכי־תות. אחרי החזרתו יבוטל הרישום בשני המקומות.

הספריה הפדגוגית של המוסד החינוֹ-כי במשמר-העמק מכילה 25000 ספרי־עיון ולימוד לצרכי עבודתם של המוֹ-רים והחניכים בחברת הילדים.

קניית ספרים.

התקציב השנתי לקניית ספרים הוֹ-מד כעת על 800 ל"י בקירוב, והוא מיוֹ-עד גם לכיסוי הוצאות הכריכה וחתימה על ירחונים. ועדת הספרנים במקום, המורכבת ממורים וספרנים, מכוונת את הקניות בהתחשב בצרכיהם המקצועיים של המורים.

המיון.

מאז היוסדה, לפני 20 שנה, חיפשה הספריה שיטות מיון שתהיינה מכוונות לצרכיהם של המורים, העובדים לפי שיטת הנושאים, הנהוגה במוסד החינוֹ-כי שלנו, שתאפשרנה להם למצוא מיד אותם ספרים, הדרושים להם לשם הכנת הנושא ועיבודו. דרושה היתה איפוא שיטה המאפשרת התמצאות מידית, גי־שה חפשית לארונות הספרים ורישום

להלן נביא שתי דוגמאות של חלוקת מקצוע למדוריי-משנה. המקצוע "היסטוריה" מתחלק למדורים הבאים: (1) היסטוריה כללית; (2) המזרח העתיק; (3) יוון; (4) רומי; (5) ימי הביניים; (6) הרייניסאנס; (7) המהפכה הצרפתית; (8) התקופה שבין 1840 ל-1918; (9) מ-1918 עד ימינו אלה; (10) תולדות התרבות; (11) ביוגרפיות (פרט לחוקרי מדע וטבע, סוציולוגים ומנהיגים ציונים); (12) אטלסיים היסטוריים; (13) מקורות לספרות עתיקה; (14) תדפיסים (הבאים במקום ספרי לימוד והדגים על פרקי היסטוריה מסוימים).

המקצוע "גיאוגרפיה" מחולק למדורי-משנה: (1) גיאוגרפיה כללית; (2) מונוגרפיות של ארצות בודדות; (3) מדריכי-מסע; (4) אתנולוגיה וספרי מסעות; (5) גיאוגרפיה מדינית וכלכלית; (6) ספרי לימוד גיאוגרפיים (כתביבית הארץ) (7) אטלסיים; (8) חומר לימודי מודפס בסטנסלים; (9) איים וארצות הקוטב; (10) אסיה; (11) אמריקה; (12) אירופה; (13) אפריקה. 40% מן הספרים כתובים עברית; 25% — אנגלית; 15% — גרמנית; היתר אידית, רוסית, פולנית וצרפתית. הספרים ערוכים בארונות הספרים, לפי חלוקה מקצועית.

השאלת הספרים.

ההשאלה נעשית בדרך כלל על ידי המורים. אבל תמיד יש גם מספר חניכי-ים, שאינם מסתפקים בביבליוגרפיה המוגשת לכיתתם והם מתעניינים בצדדים נוספים של הפרק הנלמד. אלה מקבלים את הספרים המבוקשים מידי הספרן עצמו. ילדים אחרים, המשמשים כמדריכים וכרפזי ועדות שונות, בוחרים להם בספריה את החומר המתאים לצרכיהם.

לפני שנה הושאלו קרוב ל-8000 ספרי לימוד ל-150 קוראים. ב"ספריה הילדים", שהיא ספריה בלטרסטית נפרדת — הוחלפו באותו פרק זמן, כ-5000 ספרים.

עבודת הילדים.

בלי להכנס לתיאור מפורט של שיטות

הלימוד והעבודה הנהוגות במוסדנו החינוכי, יש להדגיש שכל הילדים עובדים — בהתאם לגילים — 2 עד 3 שעות ביום בענפים חקלאיים ובשירותיים, ומחליטים את מקום עבודתם 3 פעמים בשנה. במסגרת עבודה זו מועסקים בספריה יום-יום 3 ילדים. עבודתם העיקרית היא רישום הספרים המושאלים, ביקורת בארונות הספרים, הדפסת כרטיסים לקטלוג, לפי המקצועות ולפי המחברים. הדפסת הכרטיסים נעשית במכונות כתיבה, העומדות לרשות עובדי הספריה הצעירים.

כמו כן עוסקים הילדים, מדי פעם, בהדבקת קטעים מתוך "הקונטרס הביבליוגרפי" היוצא לאור על ידי מדור הספריות של ההסתדרות. קטעים אלה, המודבקים על כרטיס חלק, מהווים לבסוף כרטיסיה אינפורמטיבית על אודות ההופעות החדשות בעולם הספר העברי. חשיבות רבה נודעת לעבודה שבקונטרס הביבליוגרפי מצויינים גם ירחונים ותדפיסי-סטנסיל, וכן פירוט חוכן העניינים של החוברות החדשות. נוסף על כך משמש החומר לספרן, המנחה את המעיר ומחנאות הספרים, מורה דרך נאמן בקניית ספרים. לאחר רכישת ספר מחתימים במספרו ובסמלו גם את הקטע שהוצא מתוך הקונטרס הביבליוגרפי והדן בו. ואילו כרטיס של ספר שלא נרכש, מוכנס למדורו בלא מספר ומשמש לקורא חומר ביבליוגרפי אינפורמטיבי בלבד.

בהשלח לספריה ילדים נוספים הרי הם מועסקים בעבודות נוספות, כגון גזירת מאמרים בעלי חשיבות מתוך העתונות היומית. אחרי מיון המאמרים המלוכטים, מוחזקים הם בתיקים, המכונסים בתוך מדוריי-המשנה. המורה והתלמיד משתמשים לעת הצורך בחומר אקטואלי זה.

כמו כן מועסקים הילדים בהכנת כרטיסיה מן החומר שבירחונים, שהופיעו לפני שנים רבות, כגון: "מאזנים"; "התקופה"; "ציון" ועוד. לאחר מכן אנו ממיינים את הכרטיסים האלה לפי הנושאים בהתאם לצרכינו.

כדאי להזכיר גם עבודה אחרת, בה

בעיות הספריה

הספריה עומדת בפני בעיות אחדות אשר טרם נמצא להן פתרון: העדרו של חדר-עיון קבוע ומרווח מונע מהקוראים את השימוש בספרייה העזר, במילונים ובאנציקלופדיות שברשותנו. כל עוד לא נפתרה בעיה זו אין לומר שהקוראים הצעירים יפיקו את מיטב התועלת מזמנם החפשי.

גם לספר העברי המופיע יש לעשות תעמולה רחבה יותר. תעמולה זאת צריכה להיות מודרכת ומכוונת ולחרוג ממסגרת השיגרה המקובלת.

זאת ועוד. יש לערוך מדי פעם תצוגת ספרים נודדת. המוקדשת לאיזה סופר או מאורע מסויים — אולם גם דבר זה דורש תיכנון, בקיאות ויעילות.

פעולות מסוג זה צריכות היו להיעשות על ידי מרכז ארצי פעיל ויעיל. חבל שמוסדות החינוך הממשלתיים אינם מגלים לא ענין ולא יזמה בכיוון זה. התענינות בבעיות הספריות, הקשבה לדרישות הספרנים והושטת יד עוזרת — אין אלה דרישות מוגזמות.

אנו מצפים להיענות ולגילוי יזמה מצד המחלקות הנוגעות בדבר.

חיים רהט

אנו עוסקים זה שנים מספר. הירחון האמריקאי „ג'יאוגרפיקל מגאזין" מודפס באופן שאפשר לפרקו למאמרים נפרדים. כל מאמר נעטף עטיפה קלה, ולאחר מיון (לפי יבשות העולם) משמש הוא למורים כחומר-עזר לפנס קסם בשעת עבודה על נושא גיאוגרפי. מאמרים הדינם במקצועות אחרים, כגון ארכיאולוגיה, זואולוגיה, אקלים וכו', נכנסים במדור-המשנה המתאים ומשמשים את המורים לעת מצוא.

פעולות מיוחדות

חברת הילדים מוציאה אחת ל-3 שבועות עתון בשם „מוסדנו“, המוקדש לבעיות מיוחדות. בזמן האחרון קבענו בו מדור מיוחד בשם „דף לספרות“ המכיל רצנזיות על ספרים שונים. כמו כן עורכת החברה משפטים ספרותיים על ספרים מסויימים ומוציאה את „עלון הספר“, המביא ידיעות קצרות על פעילות הספרייה.

הספרים החדשים מוצגים ב„חלון ראווה“. כן נערכת בקביעות תצוגת תמונות מן העתונות הלועזית, שיש להן ערך היסטורי, פוליטי או מדעי.